

ОКСАРОЙДА КАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 25 сентябрь кун Оқсаройда НАТО Бош котиби Жорж Робертсонни қабул қилди.

— Сизни нафақат НАТО Бош котиби, балки кўлаб халқаро муаммолар ечимига улкан ҳисса қўшган йирик сиёсатчи сифатида ҳам ҳурмат қиламиз, — деди Ислам Каримов учрашувда. — Хусусан, НАТОнинг шаклан ўзгаришига кўп меҳнатингиз сингган.

Ўзбекистон Евро-Атлантика ҳамкорлик кенгаши доирасида ушбу ташкилот билан самарали ҳамкорлик қилиб келяпти. Мамлакатимиз 1994 йили НАТОнинг "Тинчлик йўлида ҳамкорлик" дастурига қўшилганидан буён доим унинг ташки ишлар ва муҳофаа вазирлари даражасидаги учрашувларида ҳамда ташкилотдаги етакчи кўмиталар мажлисларида иштирок этиб келади.

28-30 апрель кунлари Фарғона вилоятида қўшма машғулот ўтказди. Марказий Осиёда НАТО томонидан ташкил этилган бундай турдаги ана шу ilk машғулотда хорижий мамлакатлар ва халқаро ташкилотлардан 227 вакил қатнашди.

Мамлакатимиз илм-фан, экология каби соҳаларда ҳам мазкур ташкилот билан самарали алоқа ўрнатган. НАТОнинг Илмий қўмитаси билан ҳамкорлик изчил ривожланмоқда.

Оқсаройдаги учрашувда Ўзбекистон билан НАТО ўртасидаги муносабатлари янада ривожлантириш, ташкилот доирасида кўп томонлама ҳамкорликни кенгайтириш, минтақаий хавфсизлигини мустаҳкамлашга оид масалалар юзасидан фикр алмашилди.

(Ў.А.)

СУРАТЛАРДА: қабул пайти.

1 октябрь — Ўқитувчилар ва мураббийлар кун

Бундан бор-йўғи 20 йиллар олдин Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Олий Совет депутатлари бўлиш айрим бахтиёр зотларнинг суратларини бутун дунёга намойиш қилишиб, уларни Ўзбекистон халқи деб айтилар эди. Холбуки, бу халққа қилинган тўхмат эди. Зотан, халқ ҳеч қачон суратга тушиб қолиш учун ялтоқланган эмас ва шунингдек, сураткаш ҳам "халқ" деганимизнинг қиёфасини ишлаш учун кўзи учиб турмаган эди. Чунки "оқ олтин" тонналари устида букчайган, умуртка суюги қийшайган, жигари касал, ранги зафарон мавжудот — советлар диёрининг пахта мустанкилиги ҳимоячиси — ўзбек деҳқони ва унинг фарзандлари — ўзбек совет талабаси ва ўқувчисининг кўриниши суратга ярашқили эмасди. Ахир бу хол оз эмас кўп эмас, 60 йил давом этди, бу даврда пахта даласида туғилган чақалоқ 60 ёшга улғайди. Яъни, 1929 йили советларни пахта билан таъминлайдиган АҚШ учун иқтисодий бўҳрон бўлгани маълум. Шу ва бошқа сиёсий сабаблар билан Америка савдо сиёсатини ўзгартиради ва советларга пахта сотмай қўйди. Шундан сўнг...

зил покка ёғдулар тўшалган манзилга етажакмиз. Бундай дейишимизнинг боиси бор: кунга кеч ҳизмат юзасидан бир ўқув даргоҳи — Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимидаги Тошкент юридик коллежидан бўлди ва кўнгилмиздан шу фикрлар кечди.

Бизнингча дунёни ўзгартиришга бел болаган ёшларнинг энг саралари шу даргоҳда таҳсил олишча керак. Чунки коллеждаги 5 та йўналиш — ҳуқуқшунослик, иш юритиш ва архив иши, давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати тизимидаги ҳуқуқий фаолияти, ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолияти ва низолат ҳужалики ҳуқуқий фаолияти каби факультетларда таълим олаётган ёшлар давлатимизда

Бунда ёшлар топади иқбол

Самарқанд таълим муассасалари фаолиятини такомиллаштириш, ёш авлодга ҳар томонлама чуқур билим бериш йўлида муҳим, салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. Айниса, ўрта махсус касб-хунар коллежлари ва лицейларида келажак эгаларининг камолоти учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилагани, таълим замонавий ўқув жиҳозлари, компьютерлар ёрдамида амалга ошириляётгани, энг асосий, билимдон ўқитувчилар ёшларга чуқурлаштирилган йўналишлар бўйича фанларни ўргатишгаётгани эътиборга лойиқдир.

лимга чанқок иқтидорли ёшларни аниқлаш ва ўқашга жалб этишга бирламчи эътиборни қаратаётган, дейди лицейнинг ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари Олтибой Саидов. — Шу боис талабаларимиз бизда ўқиб-ўрганган олий ўқув юртиларига тест синовларидан муваффақиятли ўтатишмоқда. Айни чоғда улар лицейда ўрта-махсус маълумот билан бирга муайян касблар бўйича диплом ҳам олишди.

(Давоми 3-бетда)

МАЪРИФАТНИНГ СЎНМАС ЎЧОҚЛАРИ

Худди шу йили "халқлар отаси" — Сталин Ўзбекистонда бу қимматбаҳо ашё, пахта ишлаб чиқаришни буюради. Шу тарика Ўзбекистонда пахта экиладиган майдон 800 минг гектарга етказилди. Ўз навбатида 1930 йилдан бошлаб, эиблилардан тортиб, олий ўқув юрти талабаларига ва ҳатто мактаб ўқувчиларига ҳам пахтага жалб этилди. Бирок... 34 йилларгача "план" деган кўрсатма бажарилмади. Бунинг сабабини билишни истаган "халқлар отаси" Ўзбекистонга бир гуруҳ комиссияни юборди. Қарасаларки деҳқонлар оч, фарзандлари юпун, ўзлари етиштираётган тўрт тонна "оқ олтин"ни бир тонна бўғдойга алмаштириш эвазига кўн қўришарди. Бу ҳолдан "меҳри ивиб" кетган "халқлар отаси", "тўйгазини" мазмуниданги буйруққа имзо қўйди. Унинг назарида шу тарика пахта планининг энг юқори чўққисини эбт эйтиш мумкин эди. Не ажаби у ҳақ бўлиб чиқди. Корни нонга тўйган ўзбек пахтакори 1936 йилга келиб "Она Ватан" хирмони-га 1 миллион тонна "оқ олтин" етказиб берди. Аммо бу миллион тоннанинг ҳар бир мисқолида нанкин деҳқоннинг, балки, унинг фарзанд-

лари — мактаб ўқувчисидан тортиб, олий ўқув юрти талабасигача бўлган "ватанпарварлар"нинг янчили меҳнати кўмилиб ётарди. Бирок ўша пайтдаги 4 миллионли ўзбекларнинг фарзандлари учун бор-йўғи 600 номдаги китоб нашр қилинган, 80 йилларга келиб 14 миллионли халқ бўлганимизда бизнинг фарзандларимиз 900 номдаги ўзбек тилида чоп этилган китобларни ё биларди, ё билмасди. Чунки уларнинг асосий вақтлари пахта далаларида ўтиб кетарди. Афсус...

Бу пайтларда турли на- шрларда "Совет армияси сафларига қақирилган ўзбек йигитлари орасида рус тилини билмайдиганлар, соғлиги замонавий ҳарбий хизмат синовларига дош беролмайдиганлари талайгина" мазмуниди таънали мақолалар чоп

этила бошлаганди. Ҳақиқатдан ҳам ўша пайтда рус тилини билмагани боис ҳарбий техникани эгаллашга қийна- лётган ўзбек аскарлари, умуман ўзбек ёшлари олди- даги биргина муаммо шу эмасди, улар ҳатто ўзбек тилини ҳам қийинлаштиб ўрганишдан қийилган, камситил- ган эдилар. Афсус...

Юқорида айтганларимиз бор-йўғи ўтмиш, бор-йўғи афсуслар туғни ва айни пай- тда эски гаплар ҳолос. Бирок ҳозирда ҳам ҳал этили- ши шарт бўлган муаммоларимиз оз эмас. Ҳозирча, ҳамма нарсасга тўғри қараш- га, одил муносабатда бўлиш- га ўрганаётганимизни, янги ҳаётга, — Мустақиллиққа қайилган илк қадам десак асло ҳоҳ бўлмайдим. Шак- шу- бха йўқки, ота-боболаримиз асрлар бўйи орзу қилган ман-

нинг келгуси истиқболли ривожланиш йўлини белгилаб берувчи соҳалар — ФХДЕ но- зир, Кадрлар нозир, Суд ижроси, Нотариус рефе- ренти, Маҳаллий ҳокимият органлари ходими, ИИБ су- риштирувчиси, Жазони ўтатиш жойларидаги кадрлар нозир. Йўл ҳаракати (ДАН) нозир сингари касбларни эгаллаша- ди. Шак-шубҳасиз бундай касб эгалари Давлат ва жа- мият ривожини янада юқори поғоналарга кўтарувчи асо- сий куч бўлиши табиий.

Коллеж директори Мухар- рам Сатторованинг сўзлари- га қараганда бу ўқув дарго- ҳида 2500 нафардан ортиқ та- лаба таҳсил олиш баробари- да ўтган ўқув йилида 309 на- фар талаба коллежни тамом- лади. Улардан ҳозирчага 246 нафари иш билан таъминлан- ди. Яна ўндан ортиқ битирув-

Алишер Навоий номидаги Са- марқанд давлат университети қошидаги Академик лицей шу йўналишда нафақат вилоятда бал- ки мамлакатимиздаги энг намуна- ли таълим масканларидан ҳисоб- ланади. Бу ерда 800 нафар иқти- дорли талаба тўрт йўналишда —

иқтимоий, табиий, аниқ фанлар ва хорижий филология соҳасида таъ- лим олишмоқда. Махсус синов асо- сида танлаб олинган 100 дан зиёд педагог ёшларни билимдон қилиб тарбиялашга барча куч-меҳоратла- рини ишга солиб келишмоқда. Шаҳар ва қишлоқлардан би-

(Давоми 3-бетда)

СОЛИҚЧИНИНГ НЕГА ФИҒОНИ ОШДИ?

Солиқ ва бошқа мажбурий тўловларини тўлашдан бўйин товлаб қалаётган корхоналар рўйхатида "FARVER" хусусий фирмаси ҳам бор эди. Шу боисдан Янгийўл шаҳар Давлат солиқ инспекцияси ходимлари ўтказган навабдаги текширувда фирманинг молиявий-ҳўжалик фаолияти чуқур таҳлил этилди.

Фирма Янгийўлда рўйхатдан ўтган бўлсада ҳисоб ра- қами Тошкентда экан. Савдонин ҳам шу ердаги йирик сав- до марказларида амалга оширарди. Фирманинг апрель- май ойларидаги фаолияти таҳлил этилганда пул ўтказиш йўли билан олинган спиритли ичимликларни қайта сотиш- дан тушган бир ярим миллиондан сўм нақд пул тушуми банк муассасаларига топширилмай бошқа мақсадларга сарфланганлиги маълум бўлди.

Солиқчиларнинг фиғони ошди. Ишловчиларга иш ҳақи, пенсионерларга пенсия пули, талабаларга стипендия, но- гиронларга нафақа тўлашдаги қийин ҳолатлар шундай кор- хоналар касрига юзага келишини ҳуқуқбузар фирмачилар билишармикан. Шу боисдан тўлланган материаллар асо- сида шаҳар прокуратураси "FARVER" хусусий фирмаси раҳбари Шамшод Худойбердиевага нисбатан Жиноят ко- дексининг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғат- ди. Ҳозир тергов ҳаракатлари олиб боришмоқда.

Шунга ўхшаш ҳолат Тошкент туманидаги "Тошкент" шир- кат ҳўжалигида ҳам аниқланди. Ҳўжалик асосан савбаот ва чорва маҳсулотлари етиштириб сотишга иқтисослаш- ган. Бундан ташқари ер ва биноларни ижарига беришдан ҳам катта нафақа кўрапти. Бозор иқтисодиёти шароити- да бунинг ҳеч қандай айби йўқ. Лекин маҳсулот савдоси ва ижарадан тушган тушумларни банк муассасига топшир- маслик айб эди. Ҳўжалик раҳбарлари банкка топширили- ш лозим бўлган 42 миллион сўм нақд пул тушумини бошқа мақсадларга сарфлаб ўз эҳтиёжларини қондириб келган эканлар. Шу боисдан туман солиқ хизмати ходим- лари уларга нисбатан молиявий жарима қўллашга мажбур бўлишарди. Агар молиявий интизом бўзилмаганда жарима- га тўланадиган пул ҳўжалик аъзоларини иқтимоий ҳимоя- лашга, хонадонларни табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлашга сарфланган бўларди. 2513,4 минг сўм нақд пул маблағи банкка топширилмаганлиги учун шу сума мажбурлиги молиявий жарима "Келес" хиссдорлик жа- миятига нисбатан ҳам қўлланилди.

Тошкент вилояти давлат солиқ хизмати ходимлари Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 августдаги "Пул маб- лаларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқар- тилиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 280-сонли қаро- ри ижросини таъминлаш йўлида дадил ҳаракат қилмоқ- далар. Қарор талаблари асосида вилоятда белгилаб чи-

қилган 39 та инкассация йўналишига 41 нафар солиқ хизмати ходими бриктириб қўйилган. Улар қўндалик- нақд пул тушумларининг банкка ўз вақтида ва тўлиқ инкассация қилиниши устидан доимий назорат ўрнатган- лар. Нақд пул тушумларини турли хил йўллар билан яши- риш қолаётган субъектлар тегишли жазоларни олмақда.

Ўтган ойларида инкассация гуруҳга бириктирилган со- лиқ хизмати ходимлари ва тижорат банклариинг маълум- отлари асосида 1251 та ҳўжалик юритувчи субъектда қисқа муддатли текширувлар ўтказилиб, шундан 1161 та- сида мазкур қарор талабларига риоя этилмаётганлиги аниқланди. Назорат-касса машинасини четлаб савдо қил- ган юридик шахсларга нисбатан 149,4 миллион сўм, жи- моний шахсларга нисбатан эса 34,7 миллион сўм молия- вий жарима қўлланилди. Текширувлар давомидида Оқанга- рон туманидаги "Аном-2" хусусий фирмасига қарашли автомобилларга ёниги қўйиш шаҳоб-касида ўрнатилган "Самсон-4615" русумли назорат-касса машинаси носоз бўлгани ҳолда у орқали 3 миллион 394,5 минг сўмлик ҳисоб-китоб ишлари амалга оширилганлиги маълум бўлди. Бу ҳолат нақд пул ҳисоб-китобида катта чалқашликларга олиб келган эди. Шу боисдан корхонага нисбатан энг кам иш ҳўқининг 100 баробари миқдориди жарима қўллаш- га тўғри келди.

Текширувлар давомидида нақд пул муомаласига эга бўлган субъектларнинг қўшимча имкониятлари ҳам ўрга- нилаяпти. Ўтган ойларида 3279 та субъектга хронометраж ўтказилиб, олдинги кўнга нисбатан банкка инкассация қилинган нақд пул тушумининг 94,8 миллион сўм қўлай- шига эришилди. Қўрилайтган чора-тадбирлар туфайли ви- лоятда йилнинг кейинги чорагида олдинги чоракка нис- батан нақд пул касса айланмаси 8,9 фоизга ошди. Жой- лардаги физикал хотирага эга бўлмаган 2094 та назорат- касса машинаси янгилари билан алмаштирилди. Бу йўна- лишдаги ҳаракатлар давом эттирилмоқда.

Жасур НОСИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Давлат солиқ
қўмитаси матбуот хизмати
бош мутахассиси.

Ҳар қандай корхона ёки ташкилотнинг иқтисодий қудра- ти, молиявий аҳволи унда олиб бориляётган ҳисоб-китоб тизимининг қай даражада йўлга қўйилгани билан ўлчанади. Бу мезон базилмаслиги учун аёниқ, раҳбар ташкилотчи, иш- билармон, салоҳиятли бўлиши керак. Бир сўз билан айтган- да, корхонанинг иқтисодий барқарорлиги ва изчил ривожла- ниши учун зарур шарт-шароит ҳамда мустаҳкам пойдевор яратилиши раҳбарга боғлиқ.

Мазкур йўналишда мамлакат Президентининг 1995 йил 12 май- даги "Халқ ҳўжалигида ҳисоб-китоб- лар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарла- рининг масъулиятини ошириш бо- расидаги чора-тадбирлар тўғриси- да", 1996 йил 24 январдаги "Тўлов интизоми ва ўзаро ҳисоб-китоблар тизимини мустаҳкамлаш чора-тад- бирлари тўғрисида"ги Фармонлари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 19 июлдаги "Муддати ўтказиб юборилган дебиторлик қарзлар пайдо бўлганлиги учун вазирликлар, идоралар, ҳўжалик бирлашмалари ва корхоналар раҳбарларининг жа- вобгарлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғриси- да"ги қарорининг мазмун-моҳияти- да ҳам тўлов интизоми, молиявий ҳисоб-китоб масаласи муҳимасан.

Бу борада Когон шаҳар проку- ратураси ходимлари томонидан ша- хардаги бир қатор корхона ва та- шкилотларда ўтказилган мониторинг- нинг аҳоли билан танишинг.

Жорий йилнинг 1 июнь ҳолати- да шу йўналишга оид статистик маълумотларга кўра Когон шаҳар "Су- вокова" ишлаб чиқариш бошқарма- сининг Локомотив депосидан 7 мил- лион 636,7 минг сўм, "Бўхоро- мин- тақавий темирйўл узел шўба" кор- хонасидан 3 миллион 358,8 минг сўм, 7-сонли қурилиш-монтаж фир- масидан 735,4 минг сўмлик деби- тор қарзлари мавжуд. Ҳўш, корхо- надаги молиявий аҳволининг бундай танг ҳолатга келишида ким айбдор? Албатта, бу биринчи навабтада "Су- вокова" билан шартнома тузиб, унинг шартларини тўла бажариш мажбуриятини унутган қарздор кор- хоналар мутасаддиларининг масъу- лиятини ҳис этмаётганларидан дало-

лат беради. Бошқа жиҳатдан эса мазкур корхона (яъни "Сувокова" ишлаб чиқариш бошқармаси) раҳ- бариятининг тўлов интизоми, ҳисоб- китоб тизимини такомиллаштириш

миллион 816,6 минг сўмни ташкил қилади. Корхона мутасаддилари со- лиқ инспекцияси ходимлари томо- нидан оғохланитирилишга қарамай, қарзларни тўлашни пайсалга сола- ётганини қандай изохлаш мумкин?

Шунингдек, Когон шаҳар ҳуду- дидаги "Африка" хусусий фирмаси- нинг 2003 йил 10 июндаги ҳолатига кўра 9 миллион 783,9 минг сўм, "Бу- хорогипс" очик турдаги хиссдор- лик жамиятининг 107 миллион 498 минг сўм, "Кўприқсў" хиссдорлик жамиятининг 2 миллион 508 минг сўм, "Нурафшон-Уран" қўшма кор-

хонасининг 3 миллион 781 минг сўмлик бюджет олдидида қарздор- лиги учун ким жавобгар? Ахир бу каби эътиборсизлик масъулиятни унутиш бозор муносабатлари шаро- итида иқтисодий ислохотларни чу- қурлаштириш борасида амалга оши- рилаётган ишларимизга тўғанок нафаяматими? Бюджет ҳисобидан нафақа олаётган пенсионер, маош олаётган ўқитувчи, стипендия ола- ётган талабанинг иқтисодий аҳволи ҳақида ким қайғурарди?

Когон шаҳри ҳудудида корхона ва ташкилотларда Ўзбекистон Рес- публикаси Президентининг "Корхо- налар банкротлиги ва санацияси ме- ханизминини такомиллаштириш тўғри- сида"ги Фармони, Вазирлар Маҳка- масининг "Корхоналарнинг банкрот- лиги тўғрисидаги қонунчиликни амалга оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар ҳақида"ги қарори ҳамда Ўзбекистон Республикасининг "Банкротлик тўғрисида"ги Қонуни ижроси юзасидан текшириш ўтқа- зилганда айрим корхона ва ташки-

лотларда муддати ўтган дебитор- кредитор қарзларининг ўсишига йўл қўйилиб, корхонанинг молиявий то- монидан оғохланитирилишга қарамай, қарзларни тўлашни пайсалга сола- ётганини қандай изохлаш мумкин?

Шунингдек, Когон шаҳар ҳуду- дидаги "Африка" хусусий фирмаси- нинг 2003 йил 10 июндаги ҳолатига кўра 9 миллион 783,9 минг сўм, "Бу- хорогипс" очик турдаги хиссдор- лик жамиятининг 107 миллион 498 минг сўм, "Кўприқсў" хиссдорлик жамиятининг 2 миллион 508 минг сўм, "Нурафшон-Уран" қўшма кор-

хонасининг 3 миллион 781 минг сўмлик бюджет олдидида қарздор- лиги учун ким жавобгар? Ахир бу каби эътиборсизлик масъулиятни унутиш бозор муносабатлари шаро- итида иқтисодий ислохотларни чу- қурлаштириш борасида амалга оши- рилаётган ишларимизга тўғанок нафаяматими? Бюджет ҳисобидан нафақа олаётган пенсионер, маош олаётган ўқитувчи, стипендия ола- ётган талабанинг иқтисодий аҳволи ҳақида ким қайғурарди?

Когон шаҳри ҳудудида корхона ва ташкилотларда Ўзбекистон Рес- публикаси Президентининг "Корхо- налар банкротлиги ва санацияси ме- ханизминини такомиллаштириш тўғри- сида"ги Фармони, Вазирлар Маҳка- масининг "Корхоналарнинг банкрот- лиги тўғрисидаги қонунчиликни амалга оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар ҳақида"ги қарори ҳамда Ўзбекистон Республикасининг "Банкротлик тўғрисида"ги Қонуни ижроси юзасидан текшириш ўтқа- зилганда айрим корхона ва ташки-

лотларда муддати ўтган дебитор- кредитор қарзларининг ўсишига йўл қўйилиб, корхонанинг молиявий то- монидан оғохланитирилишга қарамай, қарзларни тўлашни пайсалга сола- ётганини қандай изохлаш мумкин?

Шунингдек, Когон шаҳар ҳуду- дидаги "Африка" хусусий фирмаси- нинг 2003 йил 10 июндаги ҳолатига кўра 9 миллион 783,9 минг сўм, "Бу- хорогипс" очик турдаги хиссдор- лик жамиятининг 107 миллион 498 минг сўм, "Кўприқсў" хиссдорлик жамиятининг 2 миллион 508 минг сўм, "Нурафшон-Уран" қўшма кор-

хонасининг 3 миллион 781 минг сўмлик бюджет олдидида қарздор- лиги учун ким жавобгар? Ахир бу каби эътиборсизлик масъулиятни унутиш бозор муносабатлари шаро- итида иқтисодий ислохотларни чу- қурлаштириш борасида амалга оши- рилаётган ишларимизга тўғанок нафаяматими? Бюджет ҳисобидан нафақа олаётган пенсионер, маош олаётган ўқитувчи, стипендия ола- ётган талабанинг иқтисодий аҳволи ҳақида ким қайғурарди?

Когон шаҳри ҳудудида корхона ва ташкилотларда Ўзбекистон Рес- публикаси Президентининг "Корхо- налар банкротлиги ва санацияси ме- ханизминини такомиллаштириш тўғри- сида"ги Фармони, Вазирлар Маҳка- масининг "Корхоналарнинг банкрот- лиги тўғрисидаги қонунчиликни амалга оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар ҳақида"ги қарори ҳамда Ўзбекистон Республикасининг "Банкротлик тўғрисида"ги Қонуни ижроси юзасидан текшириш ўтқа- зилганда айрим корхона ва ташки-

лотларда муддати ўтган дебитор- кредитор қарзларининг ўсишига йўл қўйилиб, корхонанинг молиявий то- монидан оғохланитирилишга қарамай, қарзларни тўлашни пайсалга сола- ётганини қандай изохлаш мумкин?

Шунингдек, Когон шаҳар ҳуду- дидаги "Африка" хусусий фирмаси- нинг 2003 йил 10 июндаги ҳолатига кўра 9 миллион 783,9 минг сўм, "Бу- хорогипс" очик турдаги хиссдор- лик жамиятининг 107 миллион 498 минг сўм, "Кўприқсў" хиссдорлик жамиятининг 2 миллион 508 минг сўм, "Нурафшон-Уран" қўшма кор-

Қодир НИЗОМОВ,
Бўхоро вилояти
Когон шаҳри
прокурори, адлия
маслаҳатчиси.
Моҳира ШАКАРОВА,
«Адолат» муҳбири.

ЖАЁТ ВА ХУҚУҚ

ХАММА КАДРИГА ЕТИШИ КЕРАК

ёки ярашув институтининг шарофати хусусида

Мамлакатимизда изчиллик билан ўтказилган суд-хуқуқ ислохотлари натижасида суд жазоларни қўйишнинг тартиб-ахлоқи ҳақиқатан ҳам яхшироқ бўлди. Бу борада Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи чакирқиш олтинчи сессиясида Президентимиз ташаббуслари билан тақдим этилган "Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексларига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонуни қабул қилинди.

Мазкур Қонуннинг қабул қилиниши жиноят қўқунчилигидаги тўб бўрилиш асади. Жиноят кодексининг махсус қисмидаги моддалар санкцияларида муқобил жазо турлари қўйилди, яъни қамқоқ билан боғлиқ бўлмаган жазоларнинг муқобил тарзда маълум бир жиноят тартиби учун санкцияда туриши фуқароларнинг ижтимоий ҳимоясини ҳамда суднинг одил судловини амалга оширишда муайян айб учун жазо тайинлаш чоғида танлаш ва қонун устуворлигини таъминлаш имкониятлари янада кенгайди.

Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан жиноят қўқунчилигига киритилган ўзгариш ва қўшимчалардан муҳими — бу Ярашув тўғрисидаги ишлар бўйича ҳис қилиш институтини жорий қилинишидир. Бунинг асоси аҳамияти беқисдор. Яъни, институтнинг жорий қилинишидан мақсад, аввало, Қонунда қайд этиб ўтилган тартибдаги жиноят ишларини қўриш услубини соддалаштириш, шунингдек, шахсининг ҳуқуқлари ва эркинликлари, жамоатчиликнинг одил судловга қўмақлашуви каби ҳолатларни кўзда тутиш. Чунки жазодан қўланган энг олий мақсад — "йўлдан чиққан" одамни жамиятга қайтариш, тарбиялашдир. Ярашув жараёнида эса ўша тарбия намоён бўлмоқда — айбдор ўз қилмишига

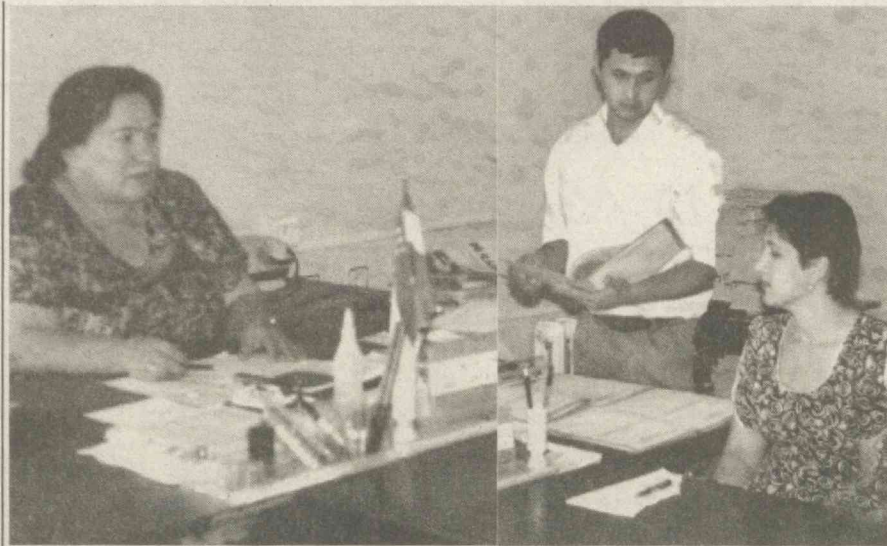
икрор бўлиб, "Иккинчи марта бундай ҳуқуқбузарликни қилмаман" деяпти. Жабрланувчи ҳам Ярашувга ариза бермоқда. Авваллари шундай ҳолатда ҳам шахс "судланган" деган тамгани олиб юрар эди. Судланувчи томонидан "Жабрланувчи билан ярашган бўлсакда, яна жазо берилмоқда", деган норозиликлар мавжуд эди.

Шундай қилиб, Ўзбекистон Республикаси ЖК 66-1-моддасида қайд этиб ўтилган 28 та моддадаги жиноятлардан бирортасини биринчи марта содир этган шахсга нисбатан қўллаш мумкин. Бу жиноятни содир этган шахсни жавобгарликдан озод қилиш учун эса шахсининг биринчи бор содир этганлиги, ўз айбига икромлиги, жабрланувчи билан ярашганлиги ва ўтказилган зарарини қоплаганлиги қийос қилади. Бу тоифадаги жиноят ишларини мазмунан қўришда Навоий вилояти жиноят ишлари бўйича туман, шаҳар судлари томонидан муҳим ишлар амалга оширилмоқда. Гумонланувчи, айбланувчи ва судланувчига нисбатан жиноят ишлари судда мазмунан қўришда биринчи бор жабрланувчи билан ярашмиш учун барча чоралар қўрилиб, уларнинг ҳуқуқлари тушунтириб берилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди 2002 йил 14 июндаги Пленумида "Жиноий жазоларни либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг айрим қарорларида ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қарори қабул қилинди. Унинг 28-бандига асосан юқоридаги қонуннинг 66-1-моддасига қўра жиноят содир этган шахс судланганлик тамғасидан халос этилмоқда.

Давлатимиз томонидан қўрсатилган бундай мурувватни ҳамма тушуниб ҳис қилиши ва қадрига етиши керак.

Неъматилла АҚБАРОВ,
Жиноят ишлари бўйича
Навоий вилоят суди судьяси.

Жиззах вилоят хўжалик суди қошидаги "Хўжалик ҳуқуқи" ўқув марказига етиб келганимизда Мирзачўлдан келган автобусга қўзимиз тушди. Ундан тушган салкам эллик кишини ўқув марказининг ходимлари қарши олишди ва ичкарига таклиф этишди. Марказ раҳбари билан танишиб ичкарига кирганимизда ўқув залида дарс бошланган экан. Биз ҳам қизиқиб унга қатнашдик. Келганларнинг кўринишидан уларнинг содда деҳқон ёки фермерлар эканлигини билиб олиш қийин эмас эди. Машгулот давомида шунини кузатдикки, олдинги ийманиб ўтирган тингловчилар домаларнинг самимий, очик дарс беришларидан, руҳланиб тап тортмасдан саволлар бериб, бахслашишга ўтишди.

— Дарсларга малакали юристлар, солиқ, банк ходимлари, ҳатто Олий ҳўжалик судидан, республика Бош прокуратурасидан ҳам келиб сабоқлар бермоқда дейди — ўқув маркази раҳбари Бердибек Одилов. — Вилоят ҳокими ташаббуси билан вилоятдаги барча туман фермерларини бепул ўқитиш йўлга қўйилди. Уларнинг ҳозирги қизгин меҳнат қилиш даврини ҳисобга олиб, бир кунлик ўқишларини ташкил қилдик. Шу қисқа муддат ичида уларга барча соҳалар бўйича ҳўқуқий масалалар, сабоқлар берилиб, машгулотларни тўғатидан сўнг сертификатлар топширилмоқда. Уларни олиб келиш ва дарсларга қатнашишни таъминлашни туман ҳокимликларининг ўзи таъминлаётти. Биз ҳам шунча ишончи оқлаш учун бор имкониятларимизни ишга солишмоқдамиз.

Машгулотлар ҳақидаги фикрларини билиш истагиди фермерларга юзландик. — Менга ҳўқимимизнинг бу ишлари жуда маъқул бўлди. — дейди Мирзачўллик "Тонг ялғоси" фермер хўжалиги бошлиғи Исроилов Усворов. — Энди ўз меҳнатимни қандай йўлга қўйишни, қимлар билан қандай ишлашни ҳис этиб турибман. Ўз ҳўқуқларимни тушуниш билан бирга зиммаларимга мажбуриятларимни ҳам англаб етдим. Агар мен дангасаликка йўл қўйиб, ерни каровсиз қолдирсам ёки шартномаларга соғуқчилик билан қараб, уни бажармасам суднинг қарорига асосан жавобгар бўлиб қарага ботиб қолишим мумкин. Маёбодо шартнома

ХУҚУҚИНИ БОҒИРМАН БИЛАН

Жиззах вилоят хўжалик суди қошидаги "Хўжалик ҳуқуқи" ўқув марказининг шарофати билан янада дадиллашмоқда

ма шартларини иккинчи тараф бўзса мен уларни судга беришим мумкин экан. Аслида ҳақиқат бор, фақат бизнинг ўқув-сизилганимиз, қонунларни тушунамслигимиз кўп жойда панд бермоқда. Ахир, нуқул кетмон чопишни эмас, озгина ўз ҳўқуқимизни, қонунларни билсак ҳам қони фойда-ку!

Дарҳақиқат, ўқув марказининг бу хайрли ишларидан сўнг фермерларнинг Жиззах вилоят хўжалик судига муҳожиратлари сезиларли равишда ошди. Хўжалик суди томонидан эса уларнинг бузилган ҳўқуқлари тикланиб, қонуний ҳимоя қилинмоқда. Шу ўринда биргина мисол келтирсак: Арнасой туман МТП билан шу тумандаги Қилич-Бурхон ота фермер хўжалиги ўртасида 623-сонли шартнома тўзилган. Қилич-Бурхон ота фермер хўжалиги 20 гектар ер майдонига галла эккан бўлиб, 66 тонна ҳосил

судига муҳожират этади. Хўжалик суди ишга ҳолисона баҳо бериш учун низоини ўз жойида қўриб, фермернинг фойдасига ҳал этди.

Эътибор беринг, шу вақтгача ҳўқимликлар фермер "режани бажара олмайди" қабилда судга даъво билан чиқаётган бўлса, энди фермерлар ҳам ўзларини ҳимоя қилиш, улардан олдин судга муҳожират этишга қўриб, далолатнома билан судга тақдим этади. Бундай далил билан ҳалигача ҳеч бир фермер хўжалик судига муҳожират этмаган эди. Агар муҳожират этишни билмаганидан қанчалар-қанча зарар қўраб эди. Қилган меҳнатларига қўйиб, ҳам ишчилардан, ҳам давлатдан қарздор бўлиб қоларди. Ваҳоланки, "Дон қабил қилиш қорхонасидан пулимизни ололмаётган эдик",

са шу бўлдики, фермерларга шу соҳага доир Президентимиз фармонлари Ўзбекистон Республикаси қонунлари, Вазирлар Маҳкамаси қарорлари ўтказилмоқда. Шартномаларни тузиш, турлари, уларга амал қилиш, солиқ прокуратура, меҳнат, банк қўқунчилиги, бугунги бозор иқтисодиёти жараёнлари, хўжалик судига муҳожират этиш тартиби, судловга тегишли низолар билан боғлиқ масалаларда сабоқлар берилмоқда.

Ўқув марказидан қайтар эканмиз унинг беқисс аҳамиятини ҳис этдик. Ҳўқуқий жамият сари юксалётган бугунги ҳаётимизда бу марказнинг ўз урини эгаллашга ҳеч қандай шўбаҳа йўқ.

Гўлмира СҮЮНОВА,
"Адолат" муҳбири.

АДОЛАТСИЗЛИККА ЧИДАЙ ОЛМАДИМ

Юртбошимизнинг: "Халқ очликка, йўқчиликка, ҳамма нарсга чидаси мумкин, аммо адолатсизликка чидай олмайди", деган пурмаъно гаплари бизни ҳаммаша адолатли жамият қуришга ундайди.

Адолат ҳаётимизнинг меъзони айланиб, Ватанимизни гўллаб-яшнаб, раванк топишига ҳизмат қилаверади. Адолат нури асло сўнмайди. Адолат ва ҳақиқат жарчиши, ҳақсизликдан жабр қўрган юракларга малҳам бўлувчи — "Адолат" газетаси йил сайин одамлар қалбидан чўқур жой олмоқда.

Мен оддий бир Ўзбекистон фуқароси сифатида бунини доимо ҳис қилиб турибман. Шу сабабли ҳам ўғлимга нисбатан айрим ҳўқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимлари томонидан қилинган ҳақсизлик ҳақида сизларга ёзишни икхтиёр этдим. Зора меннинг изтиробли мактубим газетангиз саҳифаларида чоп этилсаюк ҳақ жўймай қарор топса...

Синглимнинг эри Тўлқин Қўрбоналиев билан азалдан оилавий келишмовчиликларимиз бор. Шу сабабли анча вақтдан бери у биздан ўз олишини ўйлаб юради. Ниҳоят ўзининг фарзали ниятини амалга оширишга имкон топди.

Аслида воқеа бундай бўлган... Қўёвим Тўлқин Қўрбоналиев Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқарилган цементни Тожикистон Республикаси фуқароларига сотиш билан анча вақтдан бери шуғулланиб келади. Бу билан қатта даромад топиб келяпти. Шу мақсадни амалга ошириш учун у "КамАЗ" русумли машина сотиб олган. Ушбу машинада цементни Тожикистонга олиб бориб сотишда ёлланма хайдовчи Олим Фуломов бевоқифа иштирок этган.

Энди асосий воқеага кўчасак. Бир кун ёлланма хайдовчи Олим Фуломов акиси Илҳом Фуломовнинг олдига бориб "хўжайини" анчадан бери маош бермаётгани шунинг учун 100 миң сўм пулни қарзга бериб туришини илтимос қилади. Акиси унга шунча пул йўқлигини айтиди. Аммо уқасининг ҳолига раҳми келиб хотинининг онаси, яъни, қайнонасидан 100 миң сўм олиб боради.

Олимбой эса қарзини узиш вақти келган бўлсакда, бу ҳақда ўйламайди. Қайнонаси олдига бебурд бўлиб қолган Илҳом охири пул топиш мақсадида отасининг уйи олдига туради. Тўлқин Қўрбоналиевга тегишли "КамАЗ" автомашинасининг эҳтиёт қилдирагини оқнаси Рустам Қўрбоналиев билан бирга ўғирлайди. У ўша гилдирақни сотиб қайнонасидан олган қарзини тўламоқчи бўлган.

Воқеа содир бўлган куннинг эртасига Олим Фуломов гилдирак ўғирланганини билиб Тўлқин Қўрбоналиевни оғохлантиради ва ўғирликда акиси Илҳомдан гумондорлигини маълум қилади. Аммо машинадан 5 тонна цемент ҳам йўқолганини ҳақида ҳеч нима демайди.

Энди ўйлаб қўрайлик. 5 тонна цемент игна эмаски, қарийб 100 қоп нарсга йўқолдию на хайдовчи, на юқнинг эгаси сезмаган бўлса. Сезган, аммо ўғлим ва оиламдан ўч олиш учун қўлай фурсат етганлигини англаб етган Тўлқин Қўрбоналиев қувлик йўлга ўтади. Цементни ўғирлатгани ҳақида милицияга хабар боради.

Аммо таажубланарлиси шундаки, милиция ходимлари аввал Рустам Қўрбоналиев ва Илҳом Фуломовни тергов қилишди. Тўлқин Қўрбоналиевнинг "ҳаракатлари" эса қотмади. Улар "цементни ўғирлаётганимизда Мурод Эргашев ҳам бор эди" деб қўрғазма беришди.

Бундай деярлигаимнинг сабаби бор. Чунки Олим Фуломов ва Рустам Қўрбоналиевлар ўзлари ёзиб берган тушултириш хатларида бу ҳақда баён қилишган. Масалан, Илҳом Фуломов ўз қўли билан ёзган тушултириш хатига қўйидаги жумлаларни ўқиб мумкин: "Бизни ИИБ биносида милиция ходими Алишер ва Тўлқин ака бир хонага олиб қўриб, куч ишлатиб, уриб-сўқиб, қўриқтиб сенлар меннинг машинадан 5 тонна цементни ўғирлагансанлар, сенлар билан Мурод ҳам бўлган деб урди. Лекин мен билан Рустам фақат балонини олганимизни айтиб айбимизга икром бўлдик. Цементни олганимизни айтишди. Шу пайт Тўлқин ака бизга сенлар Муродни ёзиб берсаларинг сенларни қаматмайман. Менга Мурод керак, унда қасдим қор деб айтиди. Биз бу ҳақда Покент, Бўха туман судларида ва Оханжоран шаҳар судида айтганимиз. Бироқ судьялар эътиборга олишмаган".

Яна шу нарсани таъкидлаш керакки, ўғлимга нисбатан қўзғатилган жиноий ишчи Урта Чирчик туман ИИБ терговчиси Б.Шоназаров ЎзРЖПКсининг 83-моддаси 1 ва 2-3 қисмларидаги бинодан ҳаракатдан тўхтайтиш ҳақида қарор чиқарди. Аммо қўёвим Тўлқин Қўрбоналиев бу қарордан норози бўлиб шикоят келтирди. Шундан сўнг шикоят ишини Тош-

кент вилоят Ички ишлар Бош бошқармаси тергов бошқармаси бошлиғи муовини К.Зиёев томонидан қайта тергов олиб борилади. У Тўлқиннинг шикоятини ўринсиз топиб Б.Шоназаровнинг қарорини қўчида қолдирди.

Лекин шу йил, яъни 2002 йил 5 ноябрда жиноят иши Покент тумани ИИБда яна пайдо бўлиб қолади. Хайрон қоларли томони шундаки, воқеа содир бўлгандан кейин илгариги терговларда йўқ бўлган гувоҳлар пайдо бўлиб қолди. Лекин уларнинг берган қўрғазмалари ишончли эмас.

Шулардан бири Холжигитова Озодадир. Шуниси қизиқки, Холжигитова Озода воқеа содир бўлган пайтда касалхонада бўлган. Демак, у гувоҳ бўлолмайди. Н.Турғуновнинг қўрғазмаларида ҳам мантқиқ йўқ. Шу сабабли Покент туман ИИБ тергов бўлими бошлиғи сохта гувоҳларнинг қўрсатмаларига ҳолис баҳо бериб, жиноят ишини ЎзРЖПКнинг 83-моддаси 1,2,3-бандларида асосан ҳаракатдан тўхтади.

Аслида Тўлқин Қўрбоналиев "КамАЗ"нинг гилдирақни ўғирлаган куннинг эртасига, яъни 15 июнь кунёқ Олим Фуломовга машинани хайдовчи бўлиб ўзи бошчилигида уни Чирчик темир йўл станциясига олиб бориб қўйган. Бундан қўриниб турибдики, машина сохта гувоҳлар таъкидлаганидан 19 июнь кечаси Олим Фуломовнинг уйи олдига бўлган.

Бундан иш чиқара олмаган қўёвим қандай бўлмасин ўғлим Муродни айбдор қилиш шактидан қайтмади. Натижада жиноят иши Оханжоран шаҳар судида судья О. Турғунов томонидан қўрилиб, ўғлим тўқма билан ўч йилиб бир ойга қамқоқ жазосига ҳўм қилинди.

"Ўргандан туртган ёмон, ҳаммасидан ҳўрлик ёмон", деган гап бор халқимизда. Бегона майли-я, аммо ўз қариндошинг ўзингга туман қўлиса, йиқилганига сўяш ўрнига, қарағида ёрдам бериш ўрнига чоғга итарса ёмон экан. Арзизимган бахона билан ўғлимни қаматишга қўёвим Тўлқиннинг виждонини қандай чидади экан, ҳалигача хайронман. Аммо унинг гапига кирган, йўриғига юрган, сохта гувоҳларнинг сўзига ишонган судья О.Турғунов инсон тақдирини истаганча ҳал қилверса уни тергайдиган одам йўқмикин? Уйламанки, суд раҳбарлари ва бошқа ҳўқуқ ҳимоячилари бу тўқма ишни қайта қўриб чиқиб, ҳолис баҳо берадилар.

Йўлчибой ЭРГАШЕВ,
Урта Чирчик тумани
"Кайта" жамоа
хўжалигида яшовчи,
II-гурух ногирони.

Изтиробли мактуб

МИЛИЦИЯ АВТОГАРАЖИДАГИ ХУҚУҚ

АММО УНИ СОДИР ЭТГАНЛАРИНИ ХУҚУҚ ПОСБОНЛАРИ ТОПИША ОЛМАЁТГАНИ ХУСУСИДА

Ҳурматли "Адолат"чилар! Сиздан илтимосим шуки, меннинг ушбу мактубимни газета саҳифаларида чоп этсангиз. Токи ҳўлардаги адолатсиз, ўз мансабини суистеъмол қилувчи "хўқуқ посбонлари" етарли ҳўлоса чиқарсинлар! Токи қўзига ёмон қўриганларни панжара ортига тикавермасинлар!

Ҳурматли "Адолат" газетаси ходимлари! Мен ўзққ йиллар давомида ички ишлар идораси сафида хизмат қилиб, 1995 йилда нафақага чиқдим. Милиция сафаридаги фаолият қўрсатган давримда булун қўқ-қувватимни эл-юрт оқолишталлигини сақлашга, ҳўқуқ-тартибни мустаҳкамлашга сарф этганман. Меҳнат фаолиятим даврида бирор мартаба ноқўра ҳаракат қилмаганман ва раҳбарият томонидан оғохлантириш ёки хайфсан олмаганман.

Чунки бизнинг отамиз Бахшилло Ҳамроев бугун умр ҳалол меҳнат билан оила тебдиратган инсон. Эл-юрт манфати йўлидаги зарбдор, фидокорона ишлари учун Меҳнат Қарамони унвонига сазовор бўлган. Ҳўзир ёшлари 70 да, қарлик гаштини сўрмоқда. Отамиз биз фарзандларини доимо ҳалол бўлиш, бирорлар ризига қўз олайтирмаслик, бир бурда нонни пешона тери билан топиш руҳида тарбиялаб, воғта етказганлар.

Хуллас, нафақага чиққанымдан сўнг, бирон-бир фойдали иш билан шуғулланиш, қолаверса, рўзгор тебратиш мақсадида тадбиркорлик фаолияти билан шуғуллана бошладим. Шахсий жамғармам

хисобидан "ФОРД" микроавтобуси сотиб олиб, "Навоий—Зарафшон" ва "Навоий—Учкудук" йўналиши бўйича қатновчи йўлга қўйдим. Бунинг учун тегишли тарзда рухсатнома олиб, солиқларни вақтида тўлаб турдим.

Аввалгига барча ишлар силлиқ кетаётган эди. Бир кун машинама ижарога олган хайдовчи келиб, ДАН ҳўқимлари хали у ерга, хали бу ерга олиб бориб келасан деб ҳоли-жонига қўйишмаётганини сабабли, бир неча марта Тошкентга бориб келишга мажбур бўлганини, шунинг учун ҳам шартномани вақтида баҳарий имкониятга эга эмаслигидан нолиб қолди. Шундан сўнг мен ДАН ҳўқимларига бориб ўчрашиб, нега бундай қайриқонуний йўл тутаётганини сўрашди.

Улар менга вилот ИИБ бўлими бошлиғи О.Ондаевнинг топшириғи билан сизнинг шахсий машинангиздан фойдаланганимиз, дейишди.

Мен Ички ишлар идоралари сафида ишлаганим боис О.Ондаевни шахсан танирдим. Шунинг учун унинг ҳўзурига бориб машинамага тегишмаслигини илтимос қилдим. Бундан эса унинг энсаси қотди. Хуллас, мен яшиллик би-

лан илтимос қилиб бориб, ўзимга битмас-туганмас гаваҳлар сотиб олдим. Хатимини давомини ўқиб мобайнида бунга ўзингиз гувоҳ бўласиз.

2000 йилда Навоий шаҳридаги цемент заводида қатта текшириш ўтказилди. Текширувлар чоғида ИИБ ходимлари менга алоқадор деб топишган бир ҳолат бўйича менни қақиртиришди. Воқеа эса аслида бундай бўлган эди:

Мен Россия Федерациясидан ўз пулига УАЗ машинаси олиб келиб, ўзаро келишува қўра цемент заводида сотмоқчи бўлдим. Аммо заводнинг жисмоний шахслардан транспорт сотиб олиш имконияти йўқлиги сабабли, олдин шартномасини Бухоро расмийлаштириб ДАНга юборган экан. Бу ҳолатда меннинг ҳеч қанча айбим йўқ эди. Нотариуснинг лоқайдлиги билан ҳатога йўл қўйилганлиги кейинчалик ишотини тоғди. О.Ондаевнинг топшириғи билан яна енг шимариб мендан хато излаётган тафтишчилар бармоқларини тишлаб қилишди.

Лекин ўз "фаолиятларини" тўхтатишгани йўқ. Аксинча, яна менга йўқ ердаги айбни ёпиштиришга ҳаракат қилишди. Ҳўёки, мен М.Натаповни номиди машинама унинг рухсат-

тисиз, заводга сотиб юборган эканман. Аслида эса унинг номиди машина меннинг пулига олинган. Ва иккаламизнинг келишувимизга қўра машиналарни Россиядан келтиришда биттасини унинг номига расмийлаштирган эдик. Тергов вақтида М.Натапов бу масалалар менга нисбатан ҳеч қандай даъвои йўқлигини айтиб, бор гапларни гапириб берди. Бунини қаранг-ки, ҳеч қим уни эшитишни истамади. Менга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилади. Иш судга ўқазилгач, тўрт мартаба қайта қўриб чиқилди. Ёстиқдек келадиган жиноят ишида менни айблаган аргилулик бирон-бир ҳолат йўқ эди. Аммо бериб қўйиб, амнистия тўғрисидаги фармонга асосан жазодан озод қилиндим. Номин судланганга чиқиб қолди.

Менга нисбатан жиноят иши қўзғатилган, "ФОРД" машинани ИИБ ходимлари далилий ашё сифатида олишиб, ИИБга қарашли автогаражга келтирилиб, муҳриб қўйилганди. Табиийки машина милиция ходимлари томонидан қўриқланган. Суд ақримидан сўнг машинани олишга борсам, не қўз билан қўрайки, машинама деярли яланғоч қилиб ташланган эди. 1 миллион 500 миң сўмлик эҳтиёт қисмлари ечиб олиниб, машина фойдаланишга яроқсиз ҳўлга келтириб қўйилганди. Ҳўзирда ҳам машинама шу аҳволда ётибди.

Ёзган арзизма билан бу ҳолат бўйича жиноят иши қўзғатилиб, тезда ҳаракатдан тўхтатилди. Бахрани қаранг-ки, жиноятни содир этган шахслар аниқланган. Қўзққ милиция гаражига четдан келиб ўқорлик қилишга қимнинг юраги дов берар экан? Бу масала ҳам ҳамон ноҳақ қолмоқда. Аслида ўғирлар аниқ, аммо уларга нисбатан қўқуний чўра қўришни ҳеч қим хоҳламайми...

Абдулло ҲАМРОЕВ,
Навоий шаҳар,
Меҳморлар
қўчаси, 13-уй 18
хонадон.

Одилхон ХОЛҲОЖАЕВ,
Миробод тумани ИИБ ЭХБ
инспектори, ички хизмат
капитани.

СУРАТЛАРДА: 1. Лицейнинг ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари Олтинбой Сандов, ўқитувчилар Бибиҳафиза Ҳамзаева ва Жамил Аслиддинова. 2. Машгулот пайти. 3. Лицей талабалари. Муаллиф олган суратлар.

Спорт
ФАРРУХНИНГ
ИТАЛИЯДАГИ ГАЛАБАСИ

Пойтахтимизда кетма-кет иккинчи маротаба ўтказилаётган Осиё чемпионати қизғин паллага кирган бир вақтда Италиядан хушхабар олдик. У ерда сентябрь ойининг биринчи ярмида теннис бўйича катталар ўртасида мукофот миқдори 25000 АҚШ долларидан бўлган икки халқаро "Сателлит" турнири бўлиб ўтди. Дастлаб Дорф Тирол, сўнгра Мирамо шаҳарларида ўтказилган бу мусобақаларнинг ҳар иккаласида ҳам тошкентлик Фаррух Дўстов муваффақиятли иштирок этди.

Эндигина ўн етти ёшга кирган ҳамюртимиз дастлаб 1-7 сентябрь кунлари Дорф Тирол турнирида финалгача барча рақибларини енгди. Ҳал қилувчи ўрашувда италиялик Массимо Осерага имкониятни бой бериб қўйди — 5/7, 6/0, 6/7(5). Алени оролларида бирда жойлашган Мирамо шаҳарчасида 8-14 сентябрь кунлари ўтган иккинчи халқаро турнир бир умр Фаррухнинг ёдида қолиши табиий. Иктидорли ракеткачизмиз мазкур мусобақанинг яққали баҳсларида бош совринни қўлга киритди! Бу ёш теннисчимизнинг профессионаллар ўртасидаги илк йирик галабасидир. Финалда Фаррух Дўстов австралиялик Райнер Эйтзингерни енгди. Дастлабки сетда ҳамюртимиз 6/3 ҳисобида ғолиб чиқди. Бироқ кейинги сетда Райнер урғушувчи охирига етказ олмаслигини маълум қилди — 3/1.

Қувонарлиси, Мирамо турнирида Фаррух Дўстов россиялик теннисчи Михаил Васильев билан жўфтлик баҳсларида ҳам ўз маҳоратини намойиш этди. Бу жўфтлик фақат финалда чехиялик ракеткачилар Дусан Карол — Даниэл Лустикларга (3/6, 0/6) ютказиб, турнирда фахрли иккинчи ўринни эгаллади.

Айни кунларда Фаррух Дўстов Италиянинг Сардиния шаҳрида давом этаётган халқаро "Фьючерс" турнирида юртимиз шарафини ҳамёна қилмоқда.

Аҳмад ХОЛБОБОВ.

Хабарингиз борми?
1001
МАЪЛУМОТ

Илк шамол тезлигини ўлчаш асбобини англиялик Роберт Хук 1667 йили кашф этган.

Бир томчи ёмғир пайдо бўлиши учун 100 миллион дона яқин ўта майда сув зарралари керак бўлади.

"Протон юлдузлар" деб номланган юлдузларнинг зичлиги шу даражада юқорики, унинг бир куб см ҳажмдаги қисмини ер юзидан тортиб қўрилса, миллиардлаб тонна оғирликка эга бўлади.

Қуёш системасига энг яқин жойлашган ва "М-85" деб номланган Галактика 3,5 триллион юлдуздан иборат.

Қуёш юзасидаги ҳарорат 6000 кельвиндан ошади, баъзи қайноқ юлдузларнинг ҳарорати эса 100.000 кельвингача боради.

Дунё уммони остида чикучи қайнарбулоқ (гейзер)ларнинг ҳарорати 300 даражача боради, ҳатто шу иссиқда ўлмайдиган микроблар ҳам бор экан.

Дунёда энг чуқур қўл — Россиядаги Байкал қўлидир, унинг туби 1700 метрга боради, суви Болтиқ денгизиникидан қўл. Қўлда бир ярим минг хил турли мавжудот яшайди, уларнинг ярми Байкалдан бошқа жойда учрамайди.

Ниагара шоввасидан сониясига 6-7 тонна сув зарралари тушади. 275 катта-кичик шоввасини бириктирилган Америкадаги Игуасу шовваси бир сонияда 12.000 тонна сув сочади.

Умумижан ҳавосининг глобал илқлашуви йилига 10 фоизни ташкил этапти.

Фарғона тизмасидаги Арслонбоғ шаршарасининг баландлиги 80 метр бўлиб, у ўрта Осиёдаги энг катта шоввасидир.

Зангори китнинг янги туғилган "чакалоғи" катта филдан ҳам оғирроқ — нақ 5 тонна келади.

Қуёш Ердан 324000 марта оғир.

Осмонда кўзга ташланиб турган юлдузларни бир-бирига яқинлаштириш имкони бўлганида, улар осмон бўлишининг 20 миллиарддан бир қисмининга эгаллаган бўлур эди.

Газнинг ҳар минг кубометри 1,5 тонна кўмирнинг ёки 750 килограмм бензиннинг ёқуд 6 кубометр ўтиннинг ўрнини босади.

Энг катта денгиз — Жанубий Хитой денгизи. Унинг майдони 2.974600 квадрат километр.

Африка қитъаси шимолидаги Сахрои Кабир дунёдаги энг катта чўл ҳисобланади, унинг ер майдони — 8,4 миллион квадрат километр.

(Давоми бор.)

Умрни оқар дарёга ўхшатишларидан мақсад ҳаётинг кўз очиб юмгунча ниҳоялайди, ундан оқилонга фойдалан, эзгу ишларинг билан из қолдир, ёмондан ҳам яхшилиқ қилиб ўч ол, вақтинги беҳуда ўтказма, деган таъкидни ёдга солмоқликдир. Бу фаний дунёда ҳамма нарса ўлчовли бўлгани каби инсонга берилган умрнинг ҳам чегараси бор.

Таъат Юсупов "Хафтаном" газетаси материалларини тайёрлаб бўлиб, бироқ қўли бўшаган баъзан ўйлаб қолади: йиллик умри мобайнида из қолдирарли юмушлар қилолдимми? Махалла-қўй, яқинлари, дўст-ёронлари эслашга арзирли ишлари борми? Айни пайтда уларга ҳисоб беришга тўғри келиб қолса, нималарни сўзлаб бериши мумкин? Ёшлигини... Ёшлиқ — бебошлик дейишади. Лекин унинг "бебошлиқ" қилишга вақти етмасди. Гоҳ уйларига яқин "Спартак" стадионидан тўп тепишни машқ қилар, гоҳ Жангоҳда шахмат ўйнаб, тафаккурини пишиқтирадир. Ўша кезлардаёқ машҳур шахматчимиз Мамажон ака Мухитдинов унинг иктидорига муносиб баҳо берганди. Кейинчалик устоз тавсияси билан ўзи ўқиган мактабда шахмат тўғрисида раҳбарлик қилди. Шахсий биринчиликлари туман бўйича олдинги ўринни эгаллади. У дарслар тугаши билан ўйингоҳ ёки истироҳат боғига югурар ва яна вақт топиб мактабда тўғрарак машгулотишни олиб боради.

Ота-онани ҳам қуйди-пишиди фарзандини келажакда улар ишончини оқлагча муносиб бўлиб ўсатганидан қўнғиллари тўқ эди. Ёчинобарин, ахлоқ-одобда, ўқишда, меҳр-оқибатда ўш тенгқурларига ибрат кўрсатаётганидан ўқув юрти, махалла аҳли ҳам ундан мамнун эканликларини билдириб туришарди.

Ўғлиниги

БОЗОРИ **ЧАҚҚОН** **ЙИГИТ**

Унинг талабалик йиллари ТошДу-нинг журналистика факультети кечки бўлимида кечди. Ишдан ажралмаган ҳолда ўқиди. "Шарк" нашриёт-матбаа компаниясидаги меҳнат фаолияти да-вомида реклама бўйича энг тажриба-ли мутахассис сифатида танилди. Шо-гирдлари сафи кенгайди. Қалами чар-хлаби, имзоси республика, вилоят ва шаҳар газеталарида бот-бот кўриниб тургани боис, спортнинг тезкор мав-зуларида буюртмалар ҳам олиб тур-ди.

Имтиёзли дипломни олгач, ўша қадрдон тахририятда иккунчи фаоли-ятни қучайтирди. "Пахтакор" унинг энг сеvimли футбол жамоаси бўлганидан биронта ўйинни қолдирмас ва бу анъ-ана хануз сақланиб қолган.

Кейин-чи? Ўзига-ўзи савол бера-ди у. Кейин, ўйланди, бола-чакали бўлди. Бир болани катта қилгунча бир шаҳар пайдо бўлар экан. У умр йўлдо-ши Мастураҳон (Оллоҳ раҳмат қилсин) билан 3 қиз, 2 ўғлини вояга етказиш-ди. Этни тирноқдан ажратиб бўлмага-

Ҳамкасбларимиз

нидек, улар ҳам ота-оналари каби жон-куяр, меҳнатсевар, ўқимшли бўлиб ети-шишди. Катта ўғли Улуғбек Юсупов "Мулкдор" газетасида бош муҳаррир ўринбосари, иктидорли журналист. Ик-кинчи ўғли Ойбек ҳам ижодкор. У рас-сомчилик касбининг эъзозлаб меҳнат қи-ляпти. Қизлари ҳам ўзларидан тинчган.

Ўғлиниги

Қилмиш-қидирмиш

ФИРИБГАРЛАР **ФОШ** **ЭТИЛДИ**

Доно халқимизда ўғри бўл, муттахам бўл, инсоф билан бўл деган гап бор. Сизга айтмоқчи бўлган, паркентлик бу уч "шоввоз"ларнинг муттахамгарчилик-лари ҳеч қандай ахлоқ доирасига тўғри келмайдилар. Улар одамларни қон қўқатиб кетиш билан шуғулланиш-ган. Қизиги шундаки, барча амалга оширилган жино-ий ҳаракатлар бир сценарий бўйича бажарилган.

Тадбиркор Уғлиой Шоназа-рованинг туман ички ишлар бўлимига ёзган аризаси сабаб бўлдию, кетма-кет оқидир этилган кингир ишлар фош бўла бошлади. Бу муттахамлар дўконда савдо қилаётган Уғлиой Шоназарованинг олди-га бориб: "Ёр тортиб олайлик, тарозингизни бериб турсангиз, сизга ҳам 5 килограмм ёғ бе-рамиз" дея ишончини қозониб, нархи 120 минг сўм бўлган та-розини олиб кетишганича қай-тишмаган. Паркент шаҳрининг Булоқбоши қўчаси, 43-уйда яшаб келган А.Содиқов муқад-дам судланган бўлсада, бундан тегишли хулоса чиқариб олмай ўзига қарматов қилади. Кўр қўрни ҳомонда топиди, де-ганларидек С.Фозиев ва Д.Пўлатовлар унинг пинжига қўриб, жиноий тил бирикти-радди. Ўғиллик ҳам юқорида айтганимиздек фақат бир йўна-лишда олиб борилади. Яъни, фуқароларга тегишли тарози-ларни у ёки бу баҳона билан олиб, арзон нархда бегоналар-га пуллаб юборавериши.

Уларнинг тузоғига илган-лардан бири Паркент ширчи-нини Янги қўрилиш қўчасида яшовчи Пардабой Маҳаматов бўлиди. У ҳам нархи 150 минг сўмлик тарозини фибрибгарлар қўлига қандай тўтқазиб юбор-ганини билмай қолди. Жиноий тўда аъзоларининг нафси ҳака-лаб отқандан кети. Бундан та-шқари яна 11 киши бу уч фи-рибгарнинг алдовларига ишо-ниб, тарозиларини бериб

уларнинг ваъдаларига чиппа-чин ишониб, тарозиларини бериб юбордилар.

Фибрибгарлар бу тарозилар-ни гоҳ "қўйлик бозори"да, гоҳ Тошкентдаги ўзларининг эски "мужоз"ларига сотишди, пулини ўртада арра қилишган. Хайрият-ки, ўз вақтида олиб боришдан су-риштирув ишлари, тергов ҳа-ракатлари боис уларнинг нокону-ний фаолиятига чек қўйилди.

Аммо одамни бир нарса та-ажубга солади. Ўйлаб қишлоқ қишлоқлари бу жиноий ҳатти-ҳаракатлар оқибатида "бармо-қини тишлаб" қолишди. Аммо кетма-кет алданган бу одам-ларнинг биронтаси ҳам олдин-роқ ИИБ ходимларига ҳабар етказмадилар. Агар шундай қилинганда фибрибгарлар тўрига илганлар бунчалик кўп бўлмаган ва албатта улар фибрибгарларнинг фаолиятига эртароқ чек қўйилган бўларди.

Сафарбой САЙИДМУРДОВ, Паркент тумани ИИБ тергов бўлими бошлиғи, милиция майори.

Мурувват дилни поклайди

Жамиятни нечоғли адолатли эканлигини аввало ногирон, етим-есирларга кўрсатила-ётган меҳр-мурувват билан белгиланади. Меҳр-мурувватни фа-қат давлат эмас, мулк шаклидан қатъий на-зар ҳар бир ташкилот, қудрати бор ҳар бир инсон қилиши керак. Шу жиҳатдан қарал-ганда Пахтабод ту-манидаги "Намуна" ширкат ҳўжалиги маъ-мурияти томонидан олиб борилаётган иш-лар ибратлидир.

ЭЪЗОЗ

Ҳўжалик ҳудудида яшов-чи Олимжон ота Ҳожиматов иккинчи жаҳон урушида икки оёғидан ажраган. Мана 16 йилдири кўрмай-ди. Турмуш ўртоғи ҳам 2-гурух ногирони. Бу оила мазкур ҳўжаликнинг дои-мо диққат-эътиборида. Хо-надоннинг показалиғи, озиқ-овқатларига ҳам жо-мо-нинг зиммасида.

Кўрса ҳавас қилгудай шинам уш қўриб берилган. Табиий газ келтирилган. Хонадон бинолари ҳар йили таъмирланади.

Ўтган йили Олимжон отанинг 90 ёшга тўлганли-ғи тантанали равишда ни-шонланди. Ногирон отахон ва онахонларнинг умри бо-қийлиги ҳам уларга кўрса-тилаётган бекиёс ғамҳўрлик ва эъзознинг натижасидир.

Тўлқин СИДИҚ.

ОАТИН ОАМА,
ДУО ОА

(Давоми. Боши ўтган сонларда)
Инсонга вафо, садақат йўлдош бўлсин,
Дуолар мустожиб, қурт обод бўлсин.

Башар фарзанди ҳаёти давомида ўтган аянчли ва оғир кунларини тез фурсатда уну-тиб қўяди. Алаф оқибатда кўп кўргуликларга дучор бўлиб қолишига ўзи сабабчи бўлади. Бундайлар бошига қайғули кунлар тушганида бу ташвишлар учун бошқа бировларни айблай-дилар, беайб одамларни гумон қилиб қарғай-ди. Хатто, эсидан чиқариб, унутиб қўйган Ол-лоҳни бундай дамда, энди, бирдан эслай бош-лайди. Гумон қилган ўша одамларга Оллоҳдан бало-қазолар юборишликни дуо-илтижо билан сўрайдилар. Ахир, бундай вақтда "бирова ўлим тилагунча ўзингга умр тила" деган ўғит ҳам бирдан унут бўлиб қолади.

Тожиддин деган танишим дейди:— Ўғлимни қўшинининг болалари йўлдан оздирди. Оқибат-да гиёҳванд бўлиб қолди. Бирдан уйдан файз-барақа кўтарилди. Хотинимга олиб келиб бер-ган пулларим ўз-ўзидан қайтара бошлади. Бир кунни янги хариб қилиб олган "норка" телпа-гимни тополмай қолдим. Шу орада хориждан олиб келган тилла соатим ҳам йўқолди. Хотинимни бир "қисган" эдим: "Отаси, бу ишлар ўғлингиздан чиққан" деди. Сўнг хўн-хўн йи-лаб бўлган воқеани айтиб берди:—

—Ўғлингизни тарбияси билан ўзингиз шу-ғулланмадингизми? — сўрадим ундан.

—Эр киши қўчининг одами бўлади. Лавози-мим юқори, топиш-тутиш эса яхши эди. Шу десангиз болалар тарбиясини хотинга ташлаб қўйган эдим. Баъчага, қўшинининг боласи ўғлимни йўлдан оздирибди-да! — дейди фиго-ни фалак бўлиб у.

—Энди нима қиласиз?
—Таниш-билишларни орага солиб, қўш-нинг боласини қаматиб юбормоқчиман. Янган-гиз бир дуогўйини топибди. У ирим-сирим қилиб берад экан. Худо хоҳласа бугун яхши бўлиб кетади — дейди Тожиддин ака.

Ана холос, аслида ёмонликка ёмонлик, ях-шликка яхшлиқ қайтади. Бундай дуо-илти-жонинг кимга кераги бор ўзи. Ёмонлик билан қарғаб, дуо қилганлар Худонинг лаянатиға дуч-ор бўлади.

Қадим замонда ўз уйдан бош олиб кетган бир мўйсифиди Қабатуллоҳ васлиға восил бўлиб-ди. Бу ерда қора тошга бош уриб, Оллоҳ таоло-дан ноқобил ўғлиға инсоф-тавфўқ сўрабди.

Бир аёлини биламан. Ҳажга бориб, ўз фар-зандига ўлим тилаб келган эди. Ё алҳазар, дей-сан, лаянат айтиш ва ўлим сўраш учун, албатта ҳажга бориб келиш шарткиин. Орамизда шун-дай оналаримиз борлигидан баъзан афсуслана-сан, киши. Худо ана шундайлардан асрасин.

Румий ҳазратларининг "Маснавий" асари-даги "Дақукий (п.а.) киссаси ва қароматлари ҳақида"ги ҳикоясини шу ўринда ёдга олиб ўти-ши лозим топдик.

Тангри таолонинг "Одамлар қўзидан яши-рин" етти нафар авлиёлари билан Дақукий уч-рашади. Дақукий умргузоронлиғида кўп са-фарларда бўлади. У қарвда муҳтож кишиларни қўрса, уларни дуо қилади. Унинг дуоси доим мустожиб бўлади. У бир ориф киши, қаромат соҳиби даражасига эгади. Жаҳонгашта Дақу-кий Худодан доимо Ҳақнинг хос авлиёлари билан учрашиб, суҳбат қилишни орзу қилиб сўраб юради.

Дақукийнинг бу дуоси, Яратган Эгамга ман-зур ва мақбул бўлади. Умрининг ниҳоси олд-идан ўзининг шу орзусига етади у.

Бир кун шундай бўлади. Қуёш сафарга от-ланиб, фалак тизгинини шом қўлларига топ-шираётган бир пайтда, тўсатдан улкан бир ден-гиз соҳилида унга ажойиб бир манзара намоён бўлади. Шу пайт етти шам ёғдуси фалак ши-фтига бўлган масофани ёритиб туради. Бир фурсатда эса яна ажойиб манзара кўзга та-шланиб қолади. Шу заҳоти, етти шам бир шам-да мўжассамлашади. Кўп ўтмасдан ана шу шам аввалигисидек, етти шам ҳолатида намоён бўлади. Қизиги, бу ҳолат бир неча бор, қайта-қайта такрорланиб туради. Бу илохий мўъжи-зани кўрган Дақукий бир фурсат қўшдан ке-тиб қолади ва яна қўшига келганида боғи етти шам бирдан етти нафар нуронига айланади. Бу ҳолат бир неча бор ўзгариб туради. Сўнгра бу мўйсифиди кишилар ям-яшил дарахтга айла-ниб қолишадилар. Бу дарахтлар қанчалик ям-яшил, шоҳлари ва барглари хўшбўй, мевалари кўп ва тотимли-ширин бўлишига қарамасдан, сувсизликдан қавжраб ётган чўлу бетибонда эса бир тутам соя учун юзлаб, минглаб одам-лар жонини берган ҳолида, ул дарахтларни кўрмас эдилар. Эй бор Худойим! Бу не сир-синоатдир, агар кимки, бу дарахтларнинг шу ҳолатда борлигиндан, чўлдаги кишиларни оғоҳ этса, бундайларни шу ҳолатда жиннига чиқар-ган бўларди, ҳалос.

Ям-яшил дарахтлар бирдан яна етти нафар мўйсифидларга айланиллар ва уларнинг бири имомликка ўтиб, қолганларига намоз ўқиб бер-моқликка хозирлик қўришдилар. Шу пайтда Да-қукий уларга яқинлашиб, одоб билан салом бе-радилар. Улар эса Дақукийнинг исм-шарифини айтиб, унинг саломига алик олишдилар. Шун-дан сўнг гоёй мўйсифидлар бир неча фурсат зикр, мурақобат ва муракшаф қилишга ки-ришдилар. Ана шу ерда одамни хайратга сола-диган жуда ҳам ғалати ҳодиса содир бўлди. Мўйсифидлар Дақукийдан имом бўлиб, ўзла-ринг намоз ўқиб беришликни ва Оллоҳ таоло-нинг тажолло ҳақида, яъни дийдорига етиши-ни, ундан дуо сўраб беришни сўрадилар. Гой-и кишилар қаём, Дақукий уларга имомликка ўтиб, намозни ёд этидилар.

Намозни ўқиб жараёнида, тўсатдан, Дақу-кий ҳазратлари қўлиғига денгиз ичидан фарёд қилиб, ёрдам сўраб ёлвораётган одамлар ово-зи етиб келди. Улар бу оху нола, дуо-илтижо нафи теғаримкан деган умидда эдилар.

Одамдан-одаминг, авлиёлардан-авлиёлар-нинг фарқи бор. Одатда беш панжа бармоқла-ри бир хил бўлмайди. Қиёмат кўптурувчи фа-локат гирдобидан ёрдам сўраганлар лод-фа-рёди, қалби раҳм-шафқатга ошно, ўзгалар ғам-

ташвиши билан яшовчи Дақукийни ларзага кел-тирди ва у Худога ёлвориб, дуо-илтижо ила: "Эй, Оламларнинг ҳоҷаси, ҳамма нарсани бил-гувчи —Улуғ зот, фалоқат ёқасида турган бу бандаларингнинг қилмиш гуноҳларини юзига солма, уларга ёрдам бер, уларни қўтқаргин, ўзингнинг қудрат соҳиби эканлигининг кўрсат-гин!", деди.

Ҳазрат Дақукий дуоси Аршга, Оллоҳ таоло-га етиб борди ва Тангри даргоҳида унинг дуо-си мустожиб бўлди. Шу аснода кема аҳли на-жот топдилар, улар омон қолдилар. Зеро, гой-и кишилар Дақукийнинг бундай дуоси ва унинг шоёфелигидан ранжишдилар. Ва "Нега, сен ке-рак бўлмаган ишга аралашдинг, уларнинг соғ-омон қилишгининг Эгамдан сўрадинг", деди-лар. Сабаби гойиб валийлари, фақат Худо ри-зосига рози бўлганлар тоифасидан эдилар. Унинг ҳукмини ўзгартариш учун ҳеч қачон дуо-илтижо қилмадилар. Демак, улар Дақукийнинг бундай инсонпарварлигидан ҳафа бўлишди ва унга қўрминмасдан гойиб бўлдилар.

Оллоҳ таолонинг инояти шундаки, гойиб ва-лийларига имом бўлиб, намоз ўқиб беришлик-дек бахтни фақат Дақукийга лозим топганди. Яхшилик, эзгу ишлар Оллоҳ таолога мақбул бўлгани ушбу ривоятда ўз аксини топгандир.

Оллоҳ таолонинг қарам қенг бировларга бойлик, бировларга соғлиқ, бировларга илм ва амал оло етади. Бироқ, бу синова улар қандай жавоб қайтаришаркин. Бугеги яна Эгамгагина аён. Дард берган Худо, албатта давосини ҳам беради. Лекин қорасини қўриш, сабабини из-лаш керак бўлади.

Дунёда ҳамма нарса Яратганнинг ўлчови бил-ан берилар экан. Шунинг учун ҳам биров она-нинг қорнида, биров ёшлиғида, бировлар эса ке-ксайганларида вафот этади. Бу ҳолатлар сизу-бизга боғлиқ эмас, фақат Худонинг иродасидур.

Бир кун Мусо (а.в.)га Оллоҳдан фармон бўлди. "Эй, Мусо! Фалон шаҳар, фалон қўчада меннинг бир дўстим бор, эртага у меннинг ҳузу-римга сафар қилади. Унинг Мендан бошқа ҳеч кими йўқ. Сен эртага унинг йўлига бориңда, уни ювиб, қафанлаб, жанозасини ўқиб, дафн этгин", деди. Мусо (а.в.) ўша уйни топиб борибди. Унинг эшигини тақиллатган эдилар, бир киши, чиқиб келдилар. Салом-алиқдан сўнг Мусо (а.в.) ни уйга тақил қилди. Уйга кирдилар, бироқ сўхбатлашиб ўтирдилар. Қарадиларки, ҳеч бир ноқушликни сезмадилар. Сўнг, уй эгасидан рух-сат олиб, яна ўз йўлларига равона бўлдилар. Бир дарё соҳилига етиб келиб, таҳорат олди-лар, икки ракат намоз ўқиб бўлган: "Эй, Пар-вардигорим, Сен менга юклаган вазифанингни адо этиш менга насиб этмади. Ўзинг бино ва до-нолдурсан. Не ҳолки, ул банданг тирик юрибдур. Сабаби нимададур", —дедилар.

Оллоҳ таолодан нидо келди: "Эй, Мусо (а.в.) сен ҳасан. Ул бандам менга шаъфе келтириб сўраганди. Уни қўни битгани рост эди. Ўша қўни Менинг бир муҳтож бандам, унинг ҳузу-рига келиб, ундан садақа сўради. Саҳий бан-дам эса оҳират қўни учун йўлги қўйган пуллар-ини ўша муҳтож бандамга берди. Ул бандам эса: "Эй, Парвардигорим, қўриб турибсанки, бу саҳий банданг, менинг муҳтожлигимга яра-ди. Энди сен ҳам қарамининг кенг қилиб, бу бандангнинг умрини, ризқ-насибсини янада зиёда қилгин деб дуо қилди. Мен қандай қилиб, бу бандамнинг дуосини қабул қилмайдим. Шу боис ҳам бу саҳий бандамнинг умрига умр, ризқига-ризқ қўшиб бердим", — деди.

Яна бир ибратмоллик ҳадисда дуога оид воқеа баён қилинган. Сулаймон (а.в.) даврларида бир киши, у кишининг олдинларига келибди: "Менга маҳкулотларнинг тилини билишлик ҳақида дуо қилинг" деб сўрабди. Бу Худо томонидан бери-ладиган марҳамат ва унинг вазифаси ниҳоятда оғир дебдилар. У киши уч кун келиб ёлвориб, маҳкулотлар тилини билишликни хоҳлаётганлик-ларини айтибдилар. Шундан кейин Сулаймон (а.в.) бу бандга дуо қилибдилар. Дуо муста-жиб бўлибди. У киши уйига келиб, овқатланиб бўлган, бир устухонга ҳовлиға отибдилар. Шун-да мушук устухонга ташланибди. Лекин унинг ити ҳам ваҳожат билан мушукка ташланибди. Шунда мушук итга қараб: "Бугун сабр қилсанг, ҳўжайинимизнинг қўрадаги қўйи ҳаром ўлади, эртага маза қилиб еймиз" дебди. Бу гапни хо-жаси эшитиб, қўйни дарҳол бозорга чиқариб сотиб келибди. Эртаси ҳўжайини овқатланиб бўлган, устухонни ҳовлиға отибди. Яна олғир-лик билан устухонга мушук эғалик қилибди. Ит ҳам бўш келмасдан, мушукка ташланибди. Шун-да мушук айтибди: "Эй ит, бироз сабр қил. Ке-часи ҳўжайинимизнинг сигири ҳаром ўлади, эр-тага маза қиламиз" дебди. Бу гапларни эшит-ган ҳўжайин дарҳол сигирни ҳам сотиб — пул-лабди. Эртаси қўни овқатланиб бўлиб яна усту-хонни отибди, бу гал ҳам мушук устухонга эға-лик қилибди. Ваҳожат билан ит мушукка ташла-нибди. Шунда мушук: "Энди озгина фурсат қил-санг эртага ҳўжайинимиз вафат этадилар", де-бди. Ҳўжайин бу гапни эшитган жони халқумига келибди ва Сулаймон (а.в.)нинг ҳузурларига бо-рибди ва "Дуо қилгинки, мен маҳкулотлар тили-ни билиладиган бўлайин", дебди. Ва яна ит ва мушук ўртасидаги суҳбатни айтиб, омон қолиш-лик ҳақида дуо қилишликларини сўрабдилар.

Сулаймон (а.в.) "Эй банд, мен сени аввал оғоҳ-лангирган эдим, дуони қайтариб бўлмайди. Пешо-нағда бори шу экан", —дедилар. Алқўса шундай қилиб, ҳасис киши рихлатга равона бўлган экан.

Шунақа, биз билмаган нарсани Худо била-ди. У буюклик ва улғулик, адолат ва ҳақиқат соҳибидир. Сиру синоатни бандасидан яши-риш мумкиндир, лекин барча оламларнинг Эга-сидан бIRON бир нарсани беркитиб бўлмайди. Хатто, У қалб сирини ҳам билади. Дуогўйнинг илтижоси ҳам Ҳақ таолонинг ихтиёрида: хоҳла-са қабул қилади, хоҳламаса қабул этмайди. Шу боис ҳам дуони одатда покиза, йймон-эъти-қодли, ҳалол, ёши улғ, қўннинг ҳурматиға са-зovor бўлган кишилар қилишади. Пиринг му-ридига, Устозинг шогирдиға дуо ҳам энг яхши дуолар сарасига қиради. Одатда дуони эркак киши ўқигани яхши.